

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyeva	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinislo Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятова Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi.....	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шерматов Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	

Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	
Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsdov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	278
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvda faoliyat uzluksizligini baholash.....	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий.....	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyojovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi.....	357
Amonova Dilafroz O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalarini faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi.....	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodilloevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati.....	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari.....	402
Oybek Toshtemirovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba.....	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti.....	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli.....	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	
Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva Mahliyoqon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari.....	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni.....	473
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Ajibayeva Raiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	

Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurg'o'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish.....	541
Muminova Maxbuba Abduvafayevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili.....	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyeвна	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun	
Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в	
маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	

Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abdukarimovich	
O'zbekiston Respublikasi budgetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	
Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана	655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari	668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvidan o'tkazishning uslubiy jihatlarini rivojlantirish	673
Abdinazarov Samijon Abbos o'g'li, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'liqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis	680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience.....	684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Tukhtabaev Jamshid Sharafetdinovich, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati	690
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	695
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish ..	701
Kaxharova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar	706
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni.....	717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий	721
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan	726
Kulliev Istam Yangimurodovich	
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari	735
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari.....	740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich	
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati.....	746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики	751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli	759
Djalilov Farxod Abduganiyevich	

Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures.....	763
Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati.....	771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari.....	776
Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari	781
Isakov J. Ya.	

INVESTITSİYALAR – MOLIYAVIY BARQARORLIK KAFOLATI

Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich

I.f.d., O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi professori

Annotatsiya: Maqolada, mamlakatimiz milliy iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb etishda me'yoriy hujjatlarning o'rni alohida qayd etilgan. Dunyo hamjamiyatiga a'zo davlatlar iqtisodiy rivojlanishiga qarab investitsiyalarni jalb etishning o'ziga xos (samarali) xususiyatlari qaror topayotganligi keltirilgan. Keyingi yillarda respublikada asosiy kapitalga investitsiya kiritishda moliyalashtirish manbalari bozor iqtisodiyoti talablari asosida tashkil etilayotganligi o'rganilgan, tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, moddiy investitsiya, portfel investitsiya, milliy iqtisodiyot, moliyaviy manbalar, iqtisodiy tarmoq, sotsial sohalar, xududlar, tijorat banklari, respublika budjeti.

Abstract: The article pays special attention to the role of legal acts in attracting investments into the national economy. Based on the analysis of the economic potential and features of the development of world states that successfully (effectively) attract investments into the economy. The sources of financing investments in fixed assets that fully meet the requirements of a market economy have been studied and analyzed.

Key words: investment, material investments, investment portfolio, national economy, financial sources, economic sector, social sphere, territories, commercial banks, republican budget.

Аннотация: В статье особое внимание уделено роли правовых актов в привлечении инвестиций в национальную экономику. На основе анализа экономического потенциала и особенностей развития мировых государств, которые успешно (эффективно) привлекают инвестиции в экономику. Изучены и проанализированы источники финансирования инвестиций в основной капитал, полноценно отвечающие требованиям рыночной экономики.

Ключевые слова: инвестиция, материальные инвестиции, портфель инвестиций, национальная экономика, финансовые источники, экономическая отрасль, социальная сфера, территории, коммерческие банки, республиканский бюджет.

KIRISH

Dunyo mamlakatlari ichida birorta ham davlat yo'qdirki, o'z milliy iqtisodiyotiga ichki va tashqi investitsiyalarni jalb etmagan yoki etmayotgan bo'lsa. Yuqori industrial rivojlanishiga ega bo'lgan davlatlarda intellektual investitsiyalarga e'tibor qaratilayotgan bir sharoitda, rivojlangan mamlakatlarda portfel investitsiyalarni jalb etishga moyillik yuqori bo'lmoqda. Rivojlanish bosqichiga kirayotgan mamlakatlarda esa to'g'ridan to'g'ri va moliyaviy investitsiyalarni kiritishga e'tibor yuqori bo'ladi. Shunday davlatlar ham mavjudki, bir vaqtning o'zida yuqorida qayd etilgan investitsiyalarning barcha turidan talab va ehtiyojiga mos ravishda jalb etish amaliyoti namoyon bo'lmoqda.

Investitsiyalarning mana shunday o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlariga tayanib, qichqa vaqtlar ichida mamlakatimizda investitsiya muhitini yaxshilash va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan 10 dan ortiq Qonunlar, 30 ga yaqin O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari va qarorlari hamda 35 ga yaqin Hukumatning qarorlari qabul qilindi.

Ushbu yo'nalishda qabul qilingan ikkita qonunni alohida ta'kidlab o'tish kerak. "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi va "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida" gi qonunlar muqaddam qabul qilingan bir qator normativ-huquqiy hujjatlarni birlashtirdi va investorlar uchun sharoitlarni sezilarli darajada yaxshiladi.

Mamlakatimiz milliy iqtisodiyotini davr talabiga mos ravishda rivojlantirishda investitsiyalar o'rni beqiyos bo'layotganligini strategik dasturlardan ham bilish mumkin. Ular 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasidan ham munosib o'rin olgan. Xususan strategiyaning: 26-maqsadida:

Mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh yilda 120 milliard AQSH dollari, jumladan 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish choralari ko'rish, belgilangan¹.

Shuningdek, "O'zbekiston–2030" strategiyasi, 49- maqsadida: Mamlakatimizda 250 milliard dollarlik investitsiyalarni o'zlashtirish, jumladan 110 milliard dollar xorijiy investitsiyalar va 30 milliard dollar davlat-xususiy sheriklik doirasidagi investitsiyalarni jalb qilish², masalalarini qo'yilishi ham investitsiyalar milliy iqtisodiyot rivoji hamda ahaolining turmush tarzi farovonlashib jamiyatda olib borilayotgan islohotlardan rozi bo'lishiga asos bo'lmoqda.

Investitsiyalarning iqtisodiy ahamiyati e'tiborga olinib, ulkan marralar ko'zda tutilganini yuqorida qayd etilgan iqtiboslardan ham bilish qiyin emas. Chunki, 2023-yil yakuni bo'yicha mamlakatning yillik YAIM 1 066 569,0 mlrd. (1,07 kvadrallion) yoki 90.8 mlrd. AQSH dollari ga yetgan bir paytda, kelgusi uch yilning har bir yilda kamida 24.0 mlrd. AQSH dollarida investitsiyalarni jalb etish misli ko'rilmagan vazifalardan biri hisoblanadi. Shuningdek, jalb etiladigan investitsiyaning qariyb 60 foizi xorijiy investitsiyalar bo'lishi ham o'ta ahamiyatlidir.

Shuningdek, keyingi yillarda O'zbekiston Respublikasi Jahon banki guruhi, Osiyo taraqqiyot banki, Islom taraqqiyot banki guruhi, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Osiyo infratuzilma investitsiyalari banki kabi bir qator xalqaro moliya institutlarining a'zosi, shuningdek, ko'plab xorijiy hukumatlari moliyaviy tashkilotlari bilan hamkorlik qilmoqda. Osiyo infrastruktura investitsiya banki bilan hamkorlik kengaymoqda. Investitsiyalarga qulay makon hisoblangan erkin iqtisodiy zonalar 2017-yilga qadar mamlakatda atigi 3 ta mavjud bo'lsa, 2023 yilga kelib ularning umumiy soni 24 taga yetdi.

Umuman olganda, 2017–2023-yillarda O'zbekistonda investitsiyalar yiliga o'rta 14,5%dan o'sib, jami 1 460,4 trln. so'mlik kapital qo'yilmalar amalga oshirilgan. 2017–2023-yillarda YAIMning o'rta o'sishi 5,3%ni tashkil etib, mazkur o'sishning 3,9 foizi investitsiyalar hisobiga to'g'ri kelgan. Investitsiyalarning YAIMdagi ulushi 2017-yilda 22,7%ni tashkil etgan bo'lsa, 2019-yilda bu eng yuqori daraja – 36,8%ga yetgan. So'nggi yillarda investitsiyalar hajmi YAIMga nisbatan barqarorlashib, 2023-yilda 33,0%ga yetgan³.

Hozirgi kunda qulay investitsiya muhitini aniqlovchi qator elementlar mavjud bo'lib, shulardan asosiylari bo'lib: me'yoriy-huquqiy, ekologik shart-sharoitlar, moliyalashtirishning bozor mexanizmlari, axborot ta'minoti; mahalliy investorlar bilan xorijiy xususiy investorlar o'rtasidagi paritetning ta'minlanganligi, inflyatsiya darajasi, yalpi ichki mahsulotning barqaror o'sishi, iste'mol va jamg'arma nisbati, foiz stavkalari darajasi, xorijiy investitsiyalarning o'zlashtirish darajasi, malakali kadrlar va mehnat resurslari zaxirasi, bozor tamoyillari asosida bank-moliya xizmatlari, soliq, monetar va fiskal siyosatni o'z ichiga qamrab oladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Haqiqatni anglash uchun qiyoslash yoki taqqoslash kerak. Ushbu aqida hayotning har bir jabhasi bilan bir qatorda, ilmiy ishlarni yozish va yoritishda ham keng qo'llaniladi. Mazkur maqolada mamlakatimizning keying yetti yillik ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy strategiyasini belgilab berishga xizmat qilayotgan "O'zbekiston–2030" strategiyasida mavzuga oid bo'lgan maqsad va vazifalar qiyosiy tahlil etildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmonida ham rejalashtirilgan vazifalar o'rganilgan. Asosiylaridan biri, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi e'lon qilgan statistik ma'lumotlar qiyosiy o'rganildi va tahlil etilishi bilan birga, bir qator internet elektron sahifalarida keltirilgan ma'lumotlar ham taqqoslama o'rganilib, muallif tomonidan xulosalar chiqarishga asos bo'ldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Metodologiya bu metodlar majmuasini o'rganish, tahlil va tadqiq etish orqali amalga oshirilishini e'tirof etgan holda, ushbu maqolada qiyosiy tahlil, induksiya, deduksiya, analiz, sintez va kuzatuv kabi metodlardan foydalanildi. Pirovardida, maqola yuzasidan xulosalar chiqarishga va mos ravishdagi ilmiy takliflari ishlab chiqishiga zamin yaratildi.

TAHLIL VA NATIJADORDIK

Bugungi kunda investitsiyalarni moliyalashtirishning bir nechta manbalari bo'lib, ular bozor iqtisodiyoti tamoyillari va qonuniyatlariga izchil javob bermoqda. 2023-moliya yili mobaynida mamlakatimizda olib borilayotgan investitsiya faoliyatda asosiy kapitalga investitsiyalarning hajm dinamikasi haqida ma'lumotlarga ega bo'lish uchun quyidagi 1-diagrammaga murojaat qilamiz.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. 2022-yil 28-yanvar. lex.uz/docs/5841063

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-158-son "O'zbekiston–2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni 2023-yil 11-sentyabr. lex.uz/docs/6600413

3 Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi, ma'lumotlari. 2023-yil.

1-diagramma: Asosiy kapitalga investitsiyalarning hajmi dinamikasi (trln. so'm)

Diagrammada keltirilgan statistik ma'lumotlarga baho beradigan bo'lsak, o'tgan besh yil mobaynida asosiy kapitalga sarflangan investitsiyalar dinamikasi o'sish xususiyatiga ega bo'lgan. Bozor iqtisodiyoti sharoitida va aholining tabiiy o'sishi yuqori bo'lgan davlat uchun bu o'ta zarur ko'rsatkich hisoblanadi.

Shuningdek, istiqbolda YAIMning ham izchil o'sishiga yaqindan ko'mak beradi, albatta. 2019-moliya yilida asosiy kapitalga 159,9 trln. so'm investitsiyalagan bo'lsa, 2020-yilda bu ko'rsatkich 210,2 trln. so'mga o'zgarib, o'tgan yilga nisbatan 50,30 trln. so'mga ko'paygan yoki 31,0 foizga ortgan. Bu ko'rsatkichdan 10 foiz inflyatsiya darajasini chegirib tashlaganda ham real o'sish 21,0 foizni tashkil etmoqda. Yana shuni alohida qayd etish joizki, 2020-yil butun dunyoda pandemiya avj olgan eng cho'qqi davr hisoblanadi. Aksariyat xo'jalik subyektlari vaqtincha faoliyatini to'xtatgan va eksport-import operatsiyalari ham minimallashtirilgan davrga qaramasdan O'zbekistonda o'sish ko'rsatkichining bo'lishi yaxshi hodisa sifatida e'tirof etish joiz.

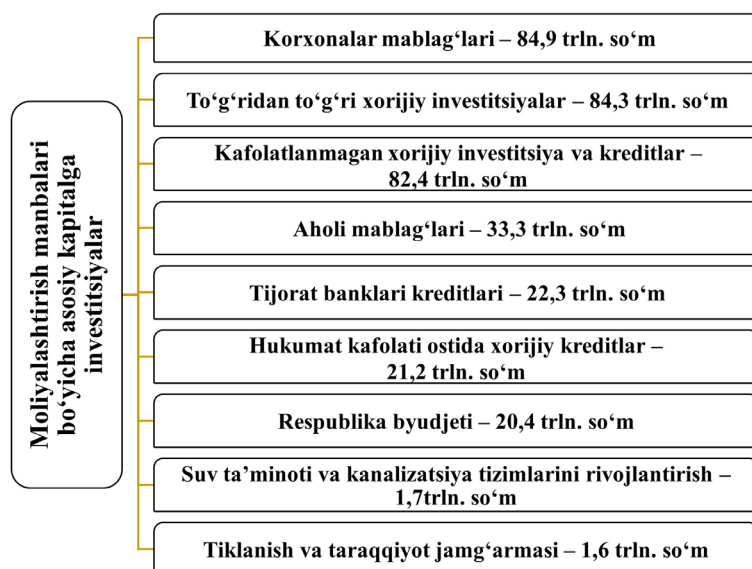
2019-yilni 2023-yilga nisbatan tahlil qilganda natija yanada zalvorli ahamiyat kasb etadi. Xususan, yuqorida qayd etilganidek, 2019-yilda asosiy kapitalga investitsiyalar 159,9 trln. so'mni tashkil etgan bir sharoitda 2023-moliya yilida 352,1 trln. so'mni tashkil etgan. Yoki bu ko'rsatkich YAIMning qariyb 1/3 qismidan ham ortiq summani tashkil etadi. Yillar mobaynida 120,0 foizga ortganligining guvohi bo'lamiz. Bu holat dunyoda raqobat kuchayayotgan bir sharoitda juda jozibali ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Investitsiyalarni dinamik o'sishini Prezidentimiz ham alohida qayd etib, quyidagi fikrini zikr etgan: "So'nggi olti yilda sanoatga jalb qilingan investitsiyalar hajmi 7 barobar oshdi"⁴.

Asosiy kapitalga investitsiyalarni o'sish dinamikasi haqidagi ma'lumotga ega bo'ldik. Endigi tahlil obyekti qanday turdagi moliyaviy manbalar hisobiga investitsiyalar moliyalashtirilayotganligi haqidagi ma'lumotlarni qiyosiy tahlil qilamiz. Chunki, muqaddam mustaqillikning ilk yillarida va undan oldingi davrlarda asosiy kapitalga investitsiyalashda Davlat budjeti va budjetdan tashqari boshqa markazlashgan mablag'larning roli juda yuqori bo'lgan. Bunga ta'sir etgan omillar serob, albatta. Ammo, asosiysi bo'lib bozor iqtisodiyoti tamoyillarini tom ma'noda ishlamasligi, shuningdek, xorijiy mamlakat investorlari bizni e'tirof etmasligi bo'lgan. Mustaqillikni qo'lga kiritib mustaqil moliya siyosatini olib borayotganimizga ham uch dekadadan ortiq vaqt o'tdi. So'nggi yillarda asosiy kapitalni moliyalashtirish manbalarida qanday o'zgarishlar sodir bo'layotganligi haqida to'liq ma'lumotga ega bo'lishi uchun 1- rasmda qayd etilgan statistik ma'lumotlarga murojaat qilamiz.

Davlat statistika agentligi nashr etgan ma'lumotlarga nazar soladigan bo'lsak, 2023-moliya yilida asosiy kapitalga investitsiyalar 9 ta manba hisobidan amalga oshirilgan bo'lib, jami 352,1 trln. so'm o'zlashtirilgan. Eng ulkan moliyaviy manbaga qaraganda, eng kichik moliyaviy manba qariyb, 60 barobar past darajada bo'lgan. Aslida bozor iqtisodiyoti sharoiti va tamoyiliga binoan shunday bo'lishi tabiiy.

1-rasm ma'lumotlariga razm soladigan bo'lsak, moliyalashtirish manbalari hajm jihatidan ketma ketligi aynan bozor iqtisodiyoti talablariga javob beradi. Ya'ni birinchi uchlikni 251,6 trln. so'm yoki jami moliyaviy manbalarining 71,0 foizini Xo'jalik subyektlari mablag'lari, To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalar hamda Kafolatlanmagan xorijiy investitsiyalar va kreditlarga to'g'ri kelmoqda. Bu yaxshi ko'rsatkich bo'lib, hukumatning boshqa xorijiy davlatlar va investorlar oldida majburiyati minimallashtirilganidan dalolat beradi.

4 <https://president.uz/uz/lists/...>

1-rasm: Moliyalashtirish manbalari bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar⁵

Keyingi manbalar ham bozor iqtisodiyoti talabiga javob beradi. Xususan, Aholi mablag'lari 33,3 trln. so'm va Tijorat banklarning kreditlari 22,3 trln. so'mni tashkil etmoqda. Keyingi to'rtta moliyaviy mablag'larini qo'shib hisoblaganda ham birgina Korxonalar mablag'iga to'g'ri kelmaydigan manbalar, bevosita davlatga taalluqli bo'lib, ularning hajmi boshqa manbalarga qaraganda ancha pastligi bilan namoyon bo'lmoqda. Birgina Respublika budjetini oladigan bo'lsak, u 20,4 trln. so'mni tashkil etib, jami moliyaviy manbalarning 6,0 foizni tashkil etmoqda. Shuningdek, Davlat maqsadli jamg'armalari ichida strategik ahamiyat kasb etadigan Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi 1,6 trln. so'm bilan moliyalashtirish manbalari ichida oxirgi o'rinda turibdi.

Tashqaridan qaraganda raqamlar va moliyalashtirish manbalarining ketma-ketligi quvonarli, albatta. Ammo tarmoqlar va hududlar kesimida investitsiyalardan samarali foydalanish jamiyat a'zolarini to'liq qoniqtira olmayapti. Buni yaqinda bo'lib o'tgan video selektorda Prezidentimiz alohida qayd etdilar. Jumladan: "Lekin, kompleks, tarmoq va hudud rahbarlarida har bir dollar investitsiya qancha ish o'rni yaratgani, qo'shilgan qiymat va eksport qanchaga oshgani borasida tahlil yetarli emasligi ko'rsatib o'tildi. O'tgan yili 5 ta – baliqchilik, parrandachilik, zargarlik, asalarichilik, ipakchilik tarmoqlarida xorijiy investitsiyani jalb qilish ishlari eng sust darajada bo'lgan"⁶.

Ko'rib turganimizdek, oziq-ovqat xavfsizligi muammo bo'lib turgan bir sharoitda, baliqchilik, parrandachilik va asalarichilik tarmoqlarida investitsiyalarning sust darajada bo'lishi, kechirib bo'lmaydigan holat, albatta. Shuningdek, O'zbekiston bir yilda 100,0 tonna oltin xom-ashyosini qazib olayotgan bir sharoitda, uning boryo'g'i 6,0 foizi mamlakat ichida qayta ishlanib, yuqori qiymatga ega bo'lgan tovarga aylanayotgani ham o'ta achinarli holatlardan biri hisoblanadi⁷.

Investitsiyalardan ayniqsa xorijiy investitsiyalardan foydalanish darajasi ham hududlar kesimida tekis amalga oshirilyati deb bo'lmaydi. Yana Prezidentimiz qayd etgan tahliliy ma'lumotlarga murojaat qilsak: "Xorijiy investitsiyalar hajmi 2023-yilda 1,6 barobar o'sgan bo'lsada, eng katta salohiyatga ega Samarqand va Toshkent shahrida bu ko'rsatkich imkoniyatga yarasha bo'lmadi. Shuningdek, 12 ta tuman va shaharda o'zlashtirilgan jami investitsiyalar o'tgan yilga nisbatan kamaygan"⁸.

Mamlakatning eng ko'p turistlar keladigan ikkita strategik hududiga xorijiy investitsiyalarning past darajada bo'lishi hatti harakatlarni qayta ko'rib chiqishga da'vat etadigan hollardan biri hisoblanadi. Shuningdek, ishchi o'rinlarini tashkil etishda ham yuqori salohiyatga ega bo'lishi lozim bo'lgan bu ikki azim shaharda investitsiya faoliyatini jadal rivojlantirish bugungi kunning kechiktirib bo'lmaz tadbiri hisoblanadi. Shuningdek, 12 ta tuman va shaharda investitsiya oqimining o'tgan yilga nisbatan pasayib ketishi, tuman boshqaruv tizimi va investitsiya boshqarmalarining ish faoliyati salbiy deb baholashga to'g'ri keladi. Ko'rib turganimizdek, investitsiyalardan samarali foydalanish respublika bo'yicha ijobiy deyish mumkin, ammo ayrim tarmoq va hududlarda bu borada ilmiy yondashilgan o'zgarishlarni amalga oshirish lozim.

5 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati 2023-yil yanvar-dekabr. Toshkent - 2024-yil.

6 <https://president.uz/uz/lists/...>

7 <https://www.gazeta.uz/uz/> "Yiliga 100 tonna oltin qazib olyapmiz, lekin atigi 6 foizi qayta ishlanyapti" - Prezident.

8 <https://president.uz/uz/lists/...>

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatimizda so'nggi 6–7 yil mobaynida yaratilgan qulay investitsiya muhiti hisobiga investitsiyalarni jalb etish va ularni tarmoq va sohalarda joylashtirishda muayyan yutuqlarga erishildi va ijobiy ko'rsatkichlar izchil davom etmoqda. Pirovardida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YAIM o'sishi bilan birga, kambag'allik darajasi ham keskin kamaymoqda. Bu yutuqlarning poydevori Prezidentimiz rahnamoligida olib borilayotgan oqilona va odilona investitsiya siyosati natijasidir. Biroq, bizdagi mavjud ilmiy salohiyat va qulay tabiiy sharoit investitsiyalardan yanada samarali foydalanish imkonini beradi. Buning uchun yaqin istiqbolda quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Jumladan:

birinchidan, oliy ta'lim muassasalari, ilmiy tadqiqot institutlari va investitsiya sohasida faoliyat yuritayotgan tadqiqotchilar, mamlakatimizdagi har bir tarmoq bo'yicha alohida, har bir hudud bo'yicha, alohida har o'n million so'm ichki va har ming dollar jalb etilgan tashqi investitsiya hisobiga alohida tarmoqlarda nechta va hududlarda nechta ish o'rni yaratish imkoniyati mavjudligini aniqlovchi mexanizm ishlab chiqish zarur;

ikkinchidan, davlat budjetidan imkon qadar faqat ijtimoiy, siyosiy, ekologik va hududiy daxlsizlikka zarur bo'lgan ijtimoiy investitsiyalarni yo'naltirib, iqtisodiy tarmoq va sohalarga investitsiyalarni yo'naltirishni minimal-lashtirish lozim. Iqtisodiy tarmoq va sohalarga investitsiyalarni yo'naltirishni xususiy mahalliy va xorijiy investor-larga yuklash, maqsadga muvofiq hisoblanadi;

uchinchidan, tuman va shahar hududlarida o'tgan yilga nisbatan investitsiya oqimining pasayishga ta'sir etgan obyektiv va subyektiv omillar tanqidiy tahlil etilib, obyektiv omillarni yumshatish, subyektiv omillarni esa tezda bartaraf etish choralari ko'rish lozim.

to'rtinchidan, mahalliy va xorijiy investitsiyalardan samarali foydalanishning asosiy yo'llaridan biri, milliy iqtisodiyotning barcha tarmoq va sohalarda davlat-xususiy sheriklik loyihalaridan keng foydalanishni jadallashtirish lozim. Ayni shu mexanizmdan foydalanayotgan xususiy sektor subyektlarini esa har tomonlama moliyaviy rag'batlantirish richaglarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Bu o'z navbatida, investitsiyalar ko'magida milliy iqtisodiyotimiz jahon integratsiyasi, aniqrog'i xalqaro savdo tashkilotiga kirib borishini yanada tezlashtirishga zamin yaratadi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-158-son "O'zbekiston–2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni 2023-yil 11-sentyabr. lex.uz/ru/docs/6600413
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. 2022-yil 28-yanvar. lex.uz/docs/5841063?ONDATE=21.04.2022
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati 2023-yil yanvar-dekabr. Toshkent - 2024-yil.
4. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi, ma'lumotlari. 2023-yil.
5. <https://president.uz/uz/lists/view/6975> Investitsiya, eksport va sanoat sohalaridagi vazifalar belgilandi
6. <https://www.gazeta.uz/uz/> "Yiliga 100.0 tonna oltin qazib olyapmiz, lekin atigi 6,0 foizi qayta ishlanyapti" - Prezident.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.